

Javier Iñiguez Euskadiko Mugarik Gabeko Ekonomisten (MgE) laguntzaileari elkarrizketa

1.- Zergatik parte hartzen du MgEk aberastasunaren bidezko banaketari buruzko behatoki batean?

Asko dira MgE eta ToShare Behatokiak komunean dituzten puntuak.

Garapen eredu berri bat beharrezkoa dela uste du MgEk, ekonomia pertsonaren zerbitzura jarriko duena, pertsona guztiena, eta ez milioika pertsona gutxiengo baten zerbitzura jarriko dituen.

Horregatik, ekonomia justuagoa bilatzen du, ekonomiaren, gizartearen eta ingurumenaren arloetan giza garapen iraunkorra helburu duena, Giza Eskubideetan eta Gizarte Erantzukizunean oinarrituta eta 2030 Agendaren eta haren 17 GJHen ildotik.

Hori dela eta, ekonomia justuagoa eta desberdintasun gutxiagokoa bilatzearen aldeko apustua egin du, erakunde eta ekimen sozialekin elkarrizketa errazten eta sareko lana sustatzen lagunduz.

Bestalde, ToShare Behatokiak aberastasunaren banaketa bidezkoagoa lortzeko lanean ari diren pertsonen eta erakundeen arteko topagune bihurtu nahi du, elkar ezagutzeko eta esperientziak partekatzeko aukera ematen baitu, helburu hori lortzen lagunduz.

Biak bat datoz NBEren Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalean, 25.1:

"Pertsona orok du bizi-maila egokia izateko eskubidea, familiari, osasunari eta ongizateari ziurtatuko diena, eta, bereziki, elikadurari, jantziei, etxebizitzari, laguntza medikoari eta beharrezkoak diren gizarte-zerbitzuei; era berean, aseguruak izateko eskubidea du langabezia-, gaixotasun-, baliaezintasun-, alarguntasun-, zahartzaro- edo biziraupen-bitartekoak galduz gero, bere borondatearekin zerikusirik ez duten inguruabarrengatik".

26.1 art.:

"Pertsona orok du hezkuntzarako eskubidea (...)"

Eta, aurretik, 22:

"Pertsona orok du, gizarteko kide den aldetik, Gizarte Segurantzarako eskubidea, eta, nazio-ahaleginaren eta nazioarteko lankidetzaren bidez, estatu bakoitzaren antolaketa eta baliabideak kontuan hartuta, bere duintasunari eta nortasunaren garapen askeari ezinbestekoak zaizkion eskubide ekonomiko, sozial eta kulturalak asetzea lortzeko eskubidea".

Horiek guztiak 1966ko Eskubide Ekonomiko, Sozial eta Kulturalen Nazioarteko Itunaren 11.1 artikulua.

Era berean, MgE eta ToShare Behatokia bat datoz 2030 Agendarekin eta haren GJHeekin, eta egiaztatu dute "munduko aberastasunaren kontzentrazioa areagotu egin dela, munduko egonkortasuna mehatxatuz", garapen teknologikoaren bizkortzeak aberastasun nahikoa ekoizteko aukera ematen duela eta GJH horiek lortzeko arazoa ez dela eskasia, baizik eta errentaren eta aberastasunaren banaketa bidegabea. Eta ere MgEri asko interesatu zitzaion

Behatokiarekin lankidetzan aritzea, bere helburuen berri izan baitzuen: "Aberastasunaren bidezko banaketaren arloan, ezagutza sortzea eta gizarteari transferitzea ahalbidetuko duten hainbat ikerketa sustatzea; horrela, ezagutza hori dauden alternatibei buruz prestatu eta sensibilizatu ahal izango da, ongizate-estatua indartzen lagunduz". Azken batean, bakoitzak ahal duen neurrian, lan-ildoetan laguntzea: Ikerketa, prestakuntza eta dibulgazioa.

2.- Zergatik dira arazo aberastasun-metaketa eta horren ondoriozko desberdintasuna?

Egia da aberastasun-metaketa gero eta handiagoak eta horrek sortzen duen desberdintasunak oso kausa desberdinak dituztela, eta oso luzea izango litzateke horiek zerrendatu, deskribatu eta aztertzea.

Halaber, oso garrantzitsua da aberastasuna publikoaren eta pribatuaren artean banatzea, bai eta gobernu desberdinek aberastasun publikoa kudeatzea ere (diktadurak edo demokraziak, ustelak edo zintzoak eta kontrol-sistemak), baita pribatua kudeatzea ere (jabetzaren funtzio sozialarekiko errespetu handiagoarekin edo txikiagoarekin).

Nolanahi ere, oro har, argi dago aberastasun-pilaketa handiegiak desberdintasun handiegiak sortzen dituela errentaren eta kontsumoaren banaketan, osasun- eta hezkuntza-zerbitzuetan, bizitza kultural, sozial eta politikoan parte hartzean, eta, azken batean, benetako demokraziaren murrizketa nabarmena, ondare handien edukitzaileek botere politikoengan eragin handiegia izango dutelako. Azken batean, aberastasunaren banaketan dagoen gehiegizko desberdintasunak aukera-desberdintasun handiegia eta emaitza-desberdintasun handiegia eragin ditzake.

Nolabaiteko desberdintasun bat saihestezina da, eta, batzuetan, komenigarria. Baina desberdintasunaren bilakaera ez da fenomeno "natural" bat besterik gabe. Erakunde politiko eta sozial guztiek hartzen dituzten erabaki askok eragiten dute. Zehatz-mehatz ezagutu behar dira haren bilakaera, zergatiak eta ondorioak. Izan ere, kezka zabaltzen ari da gehiegizko desberdintasun batek, behar bezala kontrolatu eta tratatu gabeak, hondamendi eta hondamendi handiak eragin ditzakeela herritar guztien bizitza politiko, ekonomiko eta sozialean. Hain zuzen ere, udazken honetan, Isidro Fainék, Zuzendari eta Exekutiboan Espainiako Konfederazioko buruak, enpresek arreta handiagoz zaindu behar zituzten 10 gai garrantzitsuen artean, honako hau zerrendatu zuen: "Errentaren banaketan dagoen desberdintasunak eta aberastasunak ordena soziala mehatxatzen dute".

World Inequality Lab enpresak egindako "2018ko Desberdintasun Globalari buruzko Txostenak" islatzen duenez, "Ez dago egia zientifiko bakar bat ere desiragarria den desberdintasun-mailari buruz, eta are gutxiago hori lortzeko gizartean onargarriak diren erakunde eta politika guztiei buruz. Azken buruan, erabaki konplexu horiek hartzea prozesu politikoan eta eztabaida publikoaren emaitza da. Baina hausnarketa-prozesu horrek kalitate handiagoko eta gero eta gardentasun handiagoko informazioa eskatzen du, diru-sarreraren eta aberastasunaren arteko desberdintasunari dagokionez".

Eta txosten horren zenbait ondorio gutxi gorabehera behin-behinekoak, laburbilduta, honako hauek nabarmenduko ditut:

I.- diru-sarreraren desberdintasunak aldaketa handia dakar eskualdeen artean.

II.- azkenaldiko hamarkadetan, diru-sarrerren desberdintasuna ia herrialde guztietan areagotu da, baina abiadura desberdinetan, eta, horrenbestez, erakundeak eta politikak desparekotasunean eragiteko garrantzitsuak direla iradokitzen da.

III.- Mundu mailan, diru-sarrerren desberdintasuna izugarri hazi da 1980tik, Txinaren hazkunde handia gorabehera.

IV.- Azken hamarkadetan, herrialdeak aberatsago bihurtu dira, eta gobernuak, berriz, pobre.

V.- gizabanakoen arteko aberastasun-desberdintasuna abiadura desberdinetan hazi da herrialdeen artean 1980tik.

VI.- aberastasunari dagokionez, munduko batez besteko klasea murriztu egingo da egungo baldintzak aldatzen ez badira.

VII.-Munduko diru-sarrerren desberdintasuna areagotu egingo da, halaber, egungo baldintzak aldatzen ez badira, baita gorabidean diren herrialdeen hazkundearekiko ustezko baikorrak badira ere. (Nahiz eta hau ez den halabeharrezkoa).

3.- Zein dira planteatutako irtenbideak?

Adierazpen hutsez:

I.- zerga-sistemaren erreforma, "Zentzuz" progresiboagoa eginez. Ebidentzia asko daude esateko "zerga-progresibitatea eraginkortasun frogatuko tresna bat dela desberdintasunaren gehikuntza eta diru-sarrerren eta aberastasunen kontzentrazioa mugatzeko".

II.- ihes fiskalaren aurkako borroka. "Finantza aktiboen jabetzaren berri emango duen finantza erregistro global batek zerga ihesa, diru garbiketa eta desberdintasunaren hazkundera mugatzea ahalbidetuko luke". Tobin tasa bat, gutxienezkoa izanda ere, aurrerapauso handia litzateke.

III.- hezkuntzarako sarbide berdina. Garrantzitsua, baina eskasa. Beharrezkoa da, halaber, langileen ordezkaritza eta partaidetza hobetzea enpresen erabaki-egituran, bai eta gutxieneko soldatak maila duinetan eta enplegua modu solidarioan banatzeko jardunbide egokiak izatea ere.

IV.- inbertsio publiko handiagoak hezkuntzan, osasunean, etxebizitzan eta ingurumenaren babesean. Zor publikoa tratatzeko mix optimoarekin bateratuz, barkatze partziala, inflazioa, zerga progresiboaren "arrazoizko" igoera, eta abar.

V.- Ekonomia sozial eta solidarioa eta finantzak egiteko beste modu bat bultzatzea, diruaren eta jabetzaren balio soziala berreskuratuz.

VI.- Gizarte-babeseko sistema oro har indartzea eta egungo gutxieneko baldintzapeko errentak hobetzea edo gaitzitzea, oinarritzko errenta baldintzagabeen artean defendagarriena eta adostuena "pixkanaka" aprobetxatuz.

VII.- mundu mailan, merkataritza itun bidezkoagoak eta herrialde pobretuentzat onuragarriagoak.

VIII.-Herrialde pobretuei finantza-laguntza ematea, interes-tasa oso merkeekin, beren behar nagusietan inbertitzeko, eta, oro har, garapenerako lankidetzeta, inolako paternalismorik gabe.